

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 31.

V Ljubljani, 4. velikega srpana 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasil in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/8 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Vzpored XVII. glavne skupščine »Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev«. — V Pulji — Naš denarni zavod. — Deželna učiteljska skupščina v Ljubljani. — VII. štajerska dež. učiteljska skupščina. — Učiteljske konferencije u Voloskem. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev.

Vzpored

XVII. glavne skupščine »Zaveze avstr. jugoslov. učitelj. društev«

dne 13., 14. in 15. avgusta 1905 l. v Pulju.

I. V nedeljo, dne 13. avgusta.

1. Ob 3. uri popoldne: Seja upravnega odbora v prostorih »Čitaonice«.

Dnevni red:

- a) Poročilo o delovanju vodstva »Zaveze«;
- b) določitev poročila za delegacijo;
- c) predlogi in nasveti.

II. V ponedeljek, dne 14. avgusta.

2. Ob 8. uri dopoldne: Zborovanje delegacije v dvorani »Hotela Belvedere«.

Dnevni red:

- a) Predsednik otvori zborovanje;
- b) tajnikovo poročilo o delovanju »Zaveze« in »Zavezinih« društev;
- c) poročilo računskih pregledovalcev za leto 1904. (§ 15. pos. r.);
- d) blagajniško poročilo;
- e) volitev treh pregledovalcev računov (§ 15. pos. r.);
- f) določitev letnih doneskov »Zavezinih« članov (§ 7. lit. a »Zavez.« pr.);
- g) določitev vzporeda za glavno zborovanje (§ 24. »Zav.« pr.);
- h) določitev časa prihodnji XVIII. glavni skupščini »Zaveze« (§ 22. »Zav.« pr.);
- i) volitev vodstva in upravnega odbora »Zaveze« (§ 11. in 12 »Zav.« pr.);
- j) predlogi in nasveti.

2. Točno ob 2¹/₄ uri popoldne ogledovanje c. in kr. mornarskega arzenala in bojne ladje po dovoljenju c. in kr. poveljništva morn. arzenala.
3. Ob 5. uri popoldne ogledamo areno — rimski ampfiteater.

III. V torek, dne 15. avgusta.

1. Ob 8. uri dopoldne:

Glavno zborovanje

- po vzporedu, ki ga določi delegacija v dvorani »Hotela Belvedere«.
2. Ob 12. uri: Banket na vrtu »Hotela Belvedere«. Kuvert brez pijače velja 3 K.
  3. Točno ob 3. uri popoldne izlet na Brione na posebnem tenderju, ki ga nam brezplačno da v porabo c. kr. pristaniščni admiralat.

IV. V sredo, dne 16. avgusta.

- Ob 4. uri popoldne odhod iz Pulja na Reko s parobrodom »Ugarsko-Hrvatskog dioničkog pomorskog parobrodarskog društva«. Vožnja velja v III. razredu 2:20 K, v II. pa 4:40 K. Na razpolago nam je samo ta zveza.

Za XVII. glavno skupščino so zglāšene sledeče razprave, predlogi in resolucije:

1. Početki slovanskega šolstva v Istri v jožefinski dobi. Poročevalec gosp. prof. dr. Fran Ilešič.
2. Učiteljski stan — najlepši stan. (Študija slovanskega učitelja ob jezikovni meji.)
Stavki: Ob jezikovni meji naj delujejo najboljše učiteljske osebe. 2. Ob jezikovni meji naj skrbi učitelj v prvi vrsti za svoj ugled. 3. Ob jezikovni meji zbuja učitelj v šoli in zunaj šole pravi domoljubni slovanski čut ter krepi slovanske korporacije (društva, zadruga.) 4. V šoli in izven nje bodi pravičen v jezikovnih in narodnih vprašanjih. Poročevalec gosp. Ivan Lapajne, ravnatelj v Krškem.
3. O peticiji na državni zbor za izboljšanje gmotnega polo-

žaja ljudskega učiteljstva. (Za preuredbo § 55. državnega ljudsko-šolskega zakona potom državne legislative.) Poročevalec gosp. Pavel Plesničar, nadučitelj v Marzicah pri Kopru.

4. O odpravi krajevnega plačilnega sistema v Istri. Poročevalec gosp. Miroslav Anžlovar, učitelj-voditelj v Boljuncu.

5. Resolucije. Utemeljuje gosp. Iv. Šega, učitelj v Šmartnu.

I. Slovensko in istrsko-hrvaško učiteljstvo, zbrano v Pulju na glavni skupščini »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev« protestuje proti nezakonitemu postopanju laške gospodovalne stranke glede ljudskega šolstva hrvaškega in slovenskega naroda v Istri;

II. zahteva od c. k. vlade pravično uravnavo hrvaškega in slovenskega ljudskega kakor tudi srednjega šolstva;

III. naroča vodstvu »Zaveze«, da poda slovanskim klubom avstr. državnega zbora jasno sliko vsega istrskega šolstva s prošnjo, da naj smatrajo to vprašanje kakor glavno točko slovanske vzajcnosti.

6. Predlog: V prihodnjem letu zboruj »Zaveza« na Koroškem. Utemeljuje gosp. Iv. Lapajne, ravnatelj v Krškem.

Vodstvo »Zaveze«:

Tajnik:
Drag. Česnik.

Predsednik:
L. Jelenc.

V Pulj!

Bliža se naš praznik, naš dan!

Letos nas kliče glas skupnosti in stanovske zavednosti tja med trepeče istrske tovariše. Zanimiv bo naš pohod. Tam na jugu istrskega polotoka stoji Pulj kot ogromna Gigantova pest, da razbije sovražnikovo silo, ako bi se bližal obali našega domovanja. Kar hrani zanimivost to starodavno mesto, vse nam bodo v pogled. Svobodno nam bodo iznad trdnjavskih zidin plavali pogledi po sinjih valovih Jadranskega morja — v daleko in lepo svobodo nam bodo krepenele želje, ko se bodo navduševala naša srca ob idealih in ob pridobljenih pravicah, ko se bodo jačila za boje, ki nas čakajo v prihodnjih dneh.

Naprednega učiteljstva ni treba siliti k „Zavezinim“ skupščinam. Napredno učiteljstvo ve samo, kaj je njegova dolžnost, zatorej pohiti zmeraj z radostjo tjakaj, kjer se zbira učiteljski parlament. Vsak tak sestanek je združen z mnogimi žrtvami, ki so razumljive, ako preudarimo, v kakem gmotnem položaju živi vse naše učiteljstvo. Zato pa je temu učiteljstvu v toliko večjo čast, da prihiti vsako leto v tako impozantnem številu k „Zavezinim“ skupščinam. Stanovska zavednost premaga vsako zapreko in stanovska zavednost je dokaz krepke življenske sile našega stanu!

Vzpored letošnje „Zavezine“ skupščine, ki ga prijavljamo na prvem mestu, je jasna priča resnosti in pomembnosti naših sestankov in je obenem tudi dokaz preudarnosti in zavednosti „Zavezinega“ vodstva.

Letošnja skupščina pa je važna zlasti zategadelj, ker prinesemo svojim istrskim tovarišem in prijateljem bodrila in opore, da ne omagajo v težkem boju za ugled in kruh. Pridemo tjakaj, da povemo istrskemu učiteljstvu, da so simpatije vsega naprednega učiteljstva na njegovi strani in da ima najboljšo zaslonbo v svojih tovariših in v lastni organizaciji. Zato obeta donesti naš letošnji sestanek veliko moralnega uspeha in utegne imeti lepe posledice.

Pridite vsi, ki vas vnema prava stanovska zavednost in ki vam je pri srcu napredek šolstva in lastnega stanu!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca malega srpana 1905 K 113.819·35.

Ob sklepu I. polletja 1905 je stanje sledeče:

1. gotovina	686·54 K	1. deležne vloge	5.109·32 K
2. naložen denar	200— »	2. hranilne vloge	33.361·01 »
3. dana posojila	38.266·31 »	3. rezervni fond	264·70 »

Na hranilne vloge je za I. polletje kapitalizovanih 553·49 K obresti.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Deželna učiteljska skupščina v Ljubljani.

II.

Prvi oddelek našega članka pod tem naslovom se končuje z besedami: Kjer ni kruha, ni delavcev. Tudi pri nas je tako, le s to razliko, da so delavci, ki pa imajo toliko kruha, da ga je za življenje premalo, za smrt preveč. In to je hiranje! Prav resnično je, da učiteljstvo hira v pravem pomenu besede. Delati se ne brani učiteljstvo, zahteva le, da se mu da primerna plača za težko in odgovorno delo. Temeljne plače učiteljev so tako sramotno nizke, da se dajo primerjati (presejajo jih ne!) edinole še s plačami srednje dobro plačanih hlapcev in drugih težakov. To je nekaj nezaslišano krivičnega in brezkončno sramotnega in poniževalnega. Ako bodo naši zanamci pisali zgodovino na podlagi dejanskih okoliščin o kulturnem delu avstrijskih narodov in posebej še slovenskega in hrvaškega naroda ter o najsplošnejših kulturnih delavcih, učiteljih, bo treba zapisati v to zgodovino z velikimi črkami in najbolj črnim črnilom žalostne, a resnične besede: Delali so v potu svojega obraza ti delavci od zore do mraka, od mraka do dne na vseobčem kulturnem polju, toda plačani so bili slabejše kakor tistega časa težaki in hlapci. Ta zgodovinska resnica ne bo sramota za nas, temveč za tiste, ki vladajo pri zelenih mizah, ki za dobro plačilo služijo oltarju in ki s političnim slepilom odvrtaajo ljudstvo od pravega spoznavanja, mišljenja in pravega kulturnega napredka.

O našem gmotnem stanju smo pisali že toliko in tako kričeče slučaje, da nas bi bilo sram, ako ne bi ta sramota pripadala tistim, katerim na uho in na srce smo govorili in pisali. Ako bi učiteljstvo komu dolgovalo toliko plačila, kakor ga prizadeti ljudje dolgujejo učiteljstvu, bi to prodalo do zadnjega imetja vse, da bi le svoj težki dolg poravnalo. In zakaj bi storilo učiteljstvo tako? Ker to zahteva čut toliko poudarjane javne morale. Ako delavci v kaki tvornici štrajkajo zaradi preoblega dela in premalega plačila, pišejo vse novine o tem. Za učiteljstvo in njegove slabe plače pa se resno nihče ne pobriga in ravnodušno nas puste hirati z našimi družinami.

Prosili smo po raznih društvih in deputacijah, sklicali smo shode vsega učiteljstva, na katerih smo glasno zahtevali izboljšanja plač, vložili smo tozadevno prošnjo na deželni zbor že večkrat, naši odposlanici so šli to prošnjo priporočiti poslancem vseh strank i. t. d. i. t. d. Obljubovali so ljudje z dobrim srcem, kranjski tiran v Ovijačevi hiši pa je uničeval te obljube, vsi pa se izgovarjajo, da je dežela preubožna, da ne more plačati svojih delavcev.....

Ako nezadovoljni delavci štrajkajo, ne pišejo samo novine, temveč razni obrtni komisarji in drugi merodajni ljudje posredujejo in delodajalce izkušajo omehčati v prid izboljšanju delavskih plač. Mi sicer ne štrajkamo še... ker bi naše zahtevanje imelo tudi nekaj izdati, vendar pa med nami in med tistimi, ki bi nam imeli izboljšati plače, ni nobenih posredovalcev. Nas puste neuslišane in naše zahteve so glas vpijočega v puščari. Ohripel je že skoro ta glas — vendar ni še in ne bo umolknil, v to zastavimo svojo čast in neizčrpno žilavost. Deželna učiteljska skupščina je pred durmi. Izvolili smo svoje zastopnike. Še enkrat poudarjamo: izvolili smo jih učitelji sami in oni so legitimni naši glasniki, ki bodo morali naše zahteve predložiti na mizo, kjer nam bodo hoteli naložiti še več dela. Siti smo do grla praznih obljub, besedam ne damo nobene vere več, zahtevamo samo še dejanj in obveznih obljub. Izkušnja nas uči, da se da dobiti denar za vsako potrebo in nepotrebo, zato nima ugovor, da ni denarja, pri nas nobene veljave. Ako imajo v finančnem ministrstvu odprta ušesa za prošnje povišanja duhovskih plač in nabavo novih kanonov in orožniških pikelhavb, naj imajo tudi odprta ušesa za naše prošnje, ki niso napisane iz objestnosti in želje po bogastvu, temveč pisane iz gole vsakdanje človeške in državljanske potrebe. Izkušnja nas uči, da se odobre prekoračenja proračunov za mnogo milijonov. Zakaj bi se ne dobilo tudi za učiteljstvo nekaj milijonov, ako se ne podcenjuje kultura in izobrazba. Saj za učiteljstvo in šolstvo dani denar ni zavržen, ker se visoko obrestuje. Le dobre volje bi bilo treba pri gotovih ljudeh in na gotovih mestih, pa bi naše zahteve izpolnili, toda dotična gospoda hoče pritirati položaj učiteljstva do skrajnosti. Pri vsem tem se prozorno vidi, da nas zapostavljajo, pri tem pa prednjačijo druge. Naše upravičene zahteve in prošnje puščajo nerešene, drugih prošnje pa z električno naglico izkušajo realizirati. Mi samo vprašamo, kje si bo pritrgala uboga naša država, da bo povišala duhovnikom plače? Kje se bo dobilo deset milijonov za dovolj dobro plačana duhovščino? Ali nimajo na tistem mestu, kjer hočejo duhovnikom dati milijone, tudi srca za učitelje?

Ali bi ne mogla ravno tista večina v državnem zboru glasovati za zvišanje učiteljskih plač, ki je glasovala za nujnost predloga o duhovskih plačah? Ali bi finančni minister dal iz svojega žepa za povišanje učiteljskih plač? Ali bi zato Avstrija propadla? Kje naj iščemo vzrokov, da o učiteljstvu nočejo ničesar slišati na Dunaju, med tem ko duhovnikom tako-rekoč nepričakovano hočejo dati k dosti — še več?

Pri zadnjem državnozbornem zasedanju smo videli za povišanje duhovskih plač delati ves duhovski aparat. Posebno se je brigala za to zadevo višja duhovščina v neposredni bližini vplivnih in najvplivnejšega v vsi monarhiji. Višja duhovščina je delala za svojo podrejeno nižjo duhovščino, ker uvideva, da ne zadostuje, če pošiljajo višji samo ukaze, odredbe, odloke i. t. d. nižjim. Višja duhovščina dobro ve, da bo delovanje nižje duhovščine uspešnejše, čimbolj bo poskrbljeno za njen gmotni položaj. Naši višji pa tega ne vedo ali pa vedeti nočejo. Naučni minister zna pošiljati same prazne, prozaične ukaze in odloke. Ali se neki ne zaveda tega, česar se zavedajo vodilni duhovski krogi. Ako bi čakali na to, lahko čakamo še celo to stoletje.

Sedaj pridemo na našo deželno šolsko gosposko, ki je naša najvišja šolska oblast v deželi in v neposredni zvezi z visokim ministrstvom. Pri deželni učiteljski skupščini morajo naši delegati podati prvi predlog, ki mora biti vsemu nadaljnemu zborovanju pogoj, v katerem se nam zagotovi, da se naše obupne razmere razlože na najvišjem mestu. Prejeti morajo naši zastopniki obvezno in zanesljivo zagotovilo, da se naše plače regulirajo tako ali tako. Dežel. šol. oblast ima to moč in jo tudi lahko izrabi. Ako bodo obveščeni in poučeni na najvišjem mestu o naši mizeriji, potem nam morajo pomagati ali v deželnem ali državnem zboru. Mi pravimo: morajo, in to besedo smo resno premislili, preden smo jo zapisali. Ako se bodo zavzeli naši višji v deželi in državi tako ognjevitno in preračunljivo za nas, kakor so se duhovski in drugi klerikalni krogi za nižjo duhovščino, potem smemo trdno upati, da nam napoči doba človeških plač in z naših prsi se bo odvalil tisti težki kamen, ki nas tlači dan na dan, ko premišljujemo žalostni gmotni položaj učiteljstva in njegovih družin. Našim delegatom naročujemo to tukaj slovesno in očitno in jih zagotovljamo neomejenega zaupanja. **Mi stojimo za vami in smo odgovorni za vaše predloge!** Vaša mesta v dež. učit. skupščini niso samo častna mesta, temveč tudi polna odgovornosti, ki ste se je mogli zavedati že pri izvolitvi. Kranjsko učiteljstvo stavi dobro upanje v predstoječo skupščino in od naših delegatov je mnogo odvisno, da ne postane skupščina za nas iluzorna!

VII. štajerska deželna učiteljska skupščina.

V zadnji št. »Uč. Tovariša« je priobčen poziv, da naj vsa okrajna uč. društva na Kranjskem in Štajerskem skličejo tekem 14 dni izredna zborovanja, ki bi določila predloge za deželno uč. skupščino. Ker pa ni upati, da bi se štajerska učit. društva do 9. avgusta odzvala temu pozivu, zato priporočam v uvaževanje spodnještajerskim odposlancem naslednja predloga:

1.) Štajerski deželni šol. svet ukreni potrebno, da se bodo vršile deželne uč. skupščine v dveh skupinah, za slovenske in nemške učitelje posebe. — Potrebo take delitve so uvideli na Češkem, Moravskem in Tirolskem; a zakaj ne na Štajerskem? Spodnji Štajer ima povsem drugačne šolske razmere, kot so na nemških tleh; to je tudi priznal dež. šol. svet, ko je imenoval za Spodnje Štajersko posebne deželne šolskega nadzornika. Slovensko učiteljstvo bi se z veliko večjo vnamo udeleževalo razprav, če bi se vršile v materinskem jeziku. Naj se le poslužujejo nemški tovariši, ki so večji laščini ali francoščini, v debati teh dveh jezikov; kako bodo redkobesedni! Ex abrupto-govornikov je še v materinščini malo, kamoli v tujem jeziku!

2.) Štajerska deželna učit. skupščina priznava nujno potrebo, da se ustanove na Spodnjem Štajerskem v primernih krajih slovenske meščanske šole. — Prvi samostojni predlog nemških učiteljev se glasi, da naj ima vsaka ljudska in meščanska šola svoje vodstvo, ker je bil dozdej ponekod ravnatelj meščanske šole tudi voditelj tamošnje ljudske šole. Čemu bi podpirali slovenski učitelji ta predlog, ko vendar nimamo niti ene meščanske šole, ne združene, ne samostojne. Ako zahtevamo pri deželni učit. skupščini slovenskih meščanskih šol, podpremo kulturne naše težnje in pa videli bomo, če še ni izumrl čut pravičnosti vsaj pri naših tovariših-sosedih.

Učiteljske konferencije u Voloskem.

(Konec.)

IV.

A sada koja o samoj stvari.

Naše učiteljstvo će se uvijek opirati tome, da se borba medju klerikalcima i liberalcima unaša iz Kranjske u Istru. Neka braća Slovenci ne misle, da smo mi svi ovdje nekaki natražnjaci, koje treba istom probuditi i voditi. Ima i kod nas ljudi široka duševnoga horizonta, koji poznaju historiju religija i kulture u obće, te jasno vide, da i naš narod mora proći one faze razvitka, koje su prošli i drugi napredniji narodi — sa razlikom samo, što ćemo mi proći te faze mnogo naglije i ako budemo triezni i razumni, posve tiho i blago, bez bure i oluje i socijalnoga potresa. U tom pogledu smo mi čak liberalniji od Slovenaca, ili barem liberalni u plemenitijem smislu. Mi stojimo na principu ljubavi, pravедnosti, rada, slobode i napredka, i zato nećemo, da se atmosfera društvenoga života krca onom razdražnom psihičnom elektricitetom, što razdvaja ljude i dva pola i med njima stvara napetost, koja se može iztišati jedino olujnim prielomom i potresnim uzdrmajima ljudskoga društva, nego hoćemo, da se svakidašnjim društvenim dodirima i izmjenom mnienja polagano i tiho ublažuju i izjednačuju nesuglasja i oprečnosti u mišljenju i težnjama pojedinih individua i većih socijalnih skupina; stojeći na rečenim principima nećemo, da se ruši religija, taj moćni faktor u narodnom uzgoju, nego hoćemo, da se religija, u koliko po neminovnim naravnim zakonima polagano propada, nadomješta nečim drugim; hoćemo da oni, koji misle da nema Boga, tu misao drže za se, a da ne kvare vjere u drugima, nego da tim većima prednjače u ljubavi bližnjega i u radu za opće dobro; hoćemo da oni koji se duševno pridignu, ne gledaju doli sa prezirom nego sa sažaljenjem; hoćemo, da jači slabijima pomažu, a ne da ih gnjave i gnjetu.

Ako nam, gospodo Slovenci, kažete, da smo uz ove nazore klerikalni, rado ćemo to dopustiti, ali jedino u najsvetijem smislu te rieči; nu priznati ćete nam ipak, da smo s druge strane u jednakoj mjeri i liberalni i to opet u najčišćem smislu te rieči.

Ali zagonetka, kako se mi ovdje možemo sa svećenstvom tako liepo skladati, biti će vam tim jasnija, ako vam rećemo, da su kod nas i svećenici jednako liberalni koliko i klerikalni. Kod nas je pop u crkvi pop, a vani čovjek. Nije žalibože tako u vas. Vaš je pop samo pop. On hoće, da ga svatko štuje i sluša jedino zato, jer je pop; ne trpi ničije duševne samostalnosti i mrzi svakoga, koji ga ne smatra višim bićem. U kratko, vaši »duhovni« zaboravljaju ili po svojoj prilici još ni ne znaju; da je svećenik čovjek kao svaki čovjek, da je javni činovnik kao svaki drugi, da je doista član stališa častna i potrebna u ljudskom društvu i državnom organizmu, ali da zaslužuje čast i uvaženje samo u koliko se ljudski vlada i vrši dužnosti svoga zvanja.

Naši pako neki učitelji zaboravljaju, da smo već u dvadesetom vieku, pa se radi pisanja »Učiteljskoga Tovariša« o istarskim stvarima odcjepljuju od »Zaveze« i Slovenaca.

To je sredovječno.

Ako ono, što piše »Tovariš«, ne vriedi i nema važnosti, ne osvrtaimo se na to, ignorirajmo; ako pak njegovi dopisi iz Istre imaju smisla i zamašnjega pomena, onda je naša dužnost, da na nje odgovaramo. Onaj, koji piše ove redke, imao je svojedobno prilike, da uputi g. urednika »U. T.« o našim odnošajima, te ga je izrično upozorio, neka svaki dopis iz Istre ne prima kao suho zlato. Na to je dobio ovaj odgovor: »Naš list je svakomu otvoren i mi ćemo rado tiskati svačiji sastavak u kojem god smislu i pravcu«. Pisac ovoga članka morao je na to priznati, da bismo toliko novinarske nepristranosti badava tražili kod nekih naših listova.

Mi imamo eto kod »Tovariša« sve uvjete, da možemo voditi trieznu i poštnu polemiku. Zašto dakle, da se odbijamo od »Tovariša« i od Slovenaca? Ne udaljimo se, jer se otudjujemo; izjašnjajmo se i sporazumievajmo, pa ćemo se zbližati.

Na članke nedostojne, koji izviru iz zlobe, nizke strasti, osvete ili gadne sebičnosti, nemojmo se ni osvrutati, jer oni i tako neće imati ploda ni roda; u ozbiljnim pako i važnim stvarima, gdje je po sriedi ljudsko dostojanstvo, čast i probitak naroda i našega stališa, vodimo borbu trieznu i svetu prema svetosti same stvari. Istina je samo jedna — često ni na jednoj ni na drugoj strani, već negdje u sredini. Izmjenjivanjem misli doći ćemo do nje, pa će ona obim strankama biti mila i sveta. Nadjena istina vezati će nas sladkim vezom duševne harmonije: Pobjeda će biti na obim stranama.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz »Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društav.«

Delegate so prijavila še sledeća »Zavezina« društva:

XXVII. Savinsko učiteljsko društvo: 75. Franc Pečovnik, nadučitelj — Št. Jurij; 76. Ivan Jakše, učitelj — Vransko.

XXVIII. Ljutomersko učiteljsko društvo: 77. Gospica Olga Cvahte, učiteljica — Mala Nedelja; 78. gospica Alojzija Gorjak, učiteljica — Cezanjevci; 79. Rudolf Dostal, učitelj — Ljutomer.

XXIX. Slovensko učiteljsko društvo za Koperski okraj: 80. Miroslav Anžlovar, učitelj — Boljunec; 81. Franc Waišel,

nadučitelj — Hrušica; 82. Stefan Šišković, nadučitelj — Herpelje; 83. Ant. Maslo, učitelj — Ricmanje.

XXX. Logaško učiteljsko društvo: 84. Anton Šeme, učitelj — Stari trg; 85. Makso Bajc, učitelj — Št. Vid nad Cerknico; 86. gospica Marija Uršič, učiteljica — Godovič; 87. Gospica Marga Žele učiteljica, — Begunje; 88. Gospica Ana De Toni, učiteljica — Rovte.

XXXI. Kozjansko učiteljsko društvo: 89. Pulko Valentin, nadučitelj — Dobje; 90. Žolnir Oskar, nadučitelj — Ulimje; Namestnika: Jelovšek Fortunat, učitelj — Virštajn; Potočnik Anton, učitelj — Podsreda.

Nekatera »Zavezna« društva še vedno niso vrnila društvenih izkazov, ne prijavila delegatov.

V Pulj se pripeljemo dne 13. avgusta s poštnim vlakom, ki vozi iz Maribora ob 11. uri 34 min., iz Celja ob 1. uri 50 min. iz Ljubljane 4. uri 54 min. ponoči in pride v Divačo ob 8. uri 41 min. zjutraj in od tu se odpeljemo ob 9. uri 25 min. proti Herpeljam-Kozini. Iz Trsta gre vlak ob 8. uri 45 min. zjutraj in pride v Herpelje-Kozino ob 9. uri 38. min. od tu se odpeljemo vsi skupaj ob 9. uri 57 min. in pridemo v Pulj ob 1. uri 10 min. popoldne.

Ako bode po državni železnici znižana vožnja, objavimo po listih, ker do danes še nimamo rešitve svoje vloge v rokah. Na veselo snidenje v Pulju!

Vodstvo »Zaveze«.

Goriško.

Predsedništvo deželnega učiteljskega društva za Goriško in Gradiščansko je odposlalo 24. julija t. l. sledečo vlogo na c. kr. namestništvo v Trstu:

Visokemu c. kr. namestništvu

v Trstu.

Deželni zbor poknežene grofovine Goriške in Gradiščanske je sklenil v svoji seji 10. novembra 1904. novo postavo, po kateri se uredijo pravne razmere učiteljstva na ljudskih in meščanskih šolah te dežele. Preteklo je od tega že osem mesecev, ne da bi bila ta postava na najvišjem mestu potrjena ali vrnjena deželnemu zboru, naj jo premeni.

Učiteljstvo na ljudskih šolah te dežele se nahaja blizu obupa. Življenske potrebščine so se jako podražile. Sedanje plače nikakor ne zadostujejo potrebam. Beda učiteljstva je vedno večja. Zadnja leta je mnogo učiteljev iskalo in dobilo službe v sosednjih deželah. Pri sedanjih brezupnih razmerah nameravajo zopet mnogi učitelji, ki zvesto služijo tej deželi 20 in več let, poiskati si službe na Štajerskem in drugod. Mnogo učiteljskih in celo voditeljskih mest je nezasedenih in zopet druga so nameščena z ženskim osebjem. Šolske oblasti delujejo marljivo in razpolagajo z učiteljstvom, ki je na dobrem glasu; one pa ne morejo odpraviti zlostanja, ki nastaja zaradi učiteljske bede. Mnogo učiteljev je prisiljenih prositi za predplače, katere jim c. kr. okr. šol. sveti dovolé, katere pa rešijo samo začasno dotične učitelje, da njih ugled pri ljudstvu ne pade. Drugi učitelji iščejo postranskih zaslužkov. Ti jim jemljejo čas, ki je namenjen nadaljnemu izobraževanju in razvedrilu ter jim izpodkopavajo zdravje.

V tem težkem bednem stanju učiteljstva se podpisano društvo obrača kot zastopništvo učiteljstva na ljudskih in meščanskih šolah v pokneženi grofovini Goriški in Gradiščanski spoštljivo do visokega c. kr. namestništva s prošnjo,*) visokoisto naj blagovoli potrebno ukreniti, da se zgoraj omenjena postava brez nadaljnega odlašanja predloži v najvišjo sankcijo, oziroma vrne visokemu deželnemu zboru, da jo premeni.

Deželno učiteljsko društvo za grofovino Goriško in Gradiščansko

v Gorici, 23. julija 1905.

Za društvo:

Fr. Bajt, društveni predsednik, nadučitelj v Ajdovščini.

*) Mi bi rekli z odločno zahtevo!

Uredn.

Književnost in umetnost.

Zvonček prinaša v 8. številki to-le vsebino: 1. V domovino! Borisov. Pesem. 2. Nemeč Andrej Rapè. Povest. 3. Božji vlek. Cvetko Slavin. Pesem. 4. Vesela vožnja. Eng. Gangl. Pesem s podobo v barvotisku. 5. Iz šolskih zvezkov. * * * Spisna vaja V. razreda ljudske šole v zalcu. 6. Kako sem potoval v Rusijo. Ferd. L. Tuma. Poučni spisi 7. Micika — Mica. Fr. Rojec. Povest. 8. Obleganje. Podoba. 9. Iz ruskih knjig. Fran Voglar. Basni. 10. Na paši. Eng. Gangl. Pesem s podobo 11. Kraljevič Milinda Kopoljski. Indijska pravljica. 12. Dva osla. Sorin. Basen. 13. Pouk in zabava. Mladi risar. A. Sič. — Obleganje. — Kako uganeš število, ki si ga misli tovariš? J. R. — Besedna naloga iz rudninarstva. O. — Rešitev.

Slava Prešernu! Ob odkritju Prešernovega spomenika v Ljubljani sestavi E. Gangl. Tako je naslov ilustrovani brošuri o Prešernu, ki jo je sestavil naš tovariš E. Gangl zato, da se popularizuje ime velikega Prešerna in da preide njegova slava med najširje narodne sloje in med vso slovensko šolsko mladino. Posamezni izvod stane 60 h; kdor naroči 50 izvodov, jih plača po 50 h, kdor pa naroči 100 izvodov jih dobi po 40 h. Naročnino prejema »Narodna tiskarna« v Ljubljani. — Mestni šolski svet v Ljubljani je sklenil, da kupi toliko izvodov te knjižice, da bo z njo obdarovan vsak otrok ljubljanskih ljudskih šol. — Učiteljstvo si naj prizadeva, da store vsi krajni šolski sveti ravno tako. Sedaj je ugodna prilika, da se seznanimo ves slovenski narod z največjim pesnikom slovenskim!

Ročni zapisnik izide začetkom meseca septembra pri Dragotinu Hribarju v Ljubljani. Opozarjamo na to učiteljstvo.

»O užitnini od vina in mesa« je naslov knjižici, ki jo je pravkar izdala c. kr. kmetijska družba kranjska. Knjižica obsega 86 strani navadnega formata. Spisal jo je c. kr. finančni višji komisar Makso Kostanjevec. — Vino in meso! Kdo ne pozna teh predmetov? Vinorejec in živinorejec, ki jih pridelujeta, krčmar in mesar, ki jih razpečavata, konsument, ki jih uživa, vsakdo jih pozna, zakaj to sta življenska predmeta. Naravno je torej, da so postali ti predmeti že zgodaj vir državnih dohodkov. Naložila se je nanje užitnina. Kakor konsumne davke sploh, plačuje užitnino od teh predmetov neposredno pridelovalec ali prodajalec, posredno pa uživalec, zakaj v cenah jo prvi prevaleli na zadnjega. Koliko pa je ljudi, ki plačujejo na ta način užitnino od teh predmetov, ne da bi jih sploh zanimalo vprašanje o užitnini! Koliko je dalje užitnino neposredno plačujočih ljudi, ki se pač zanimajo za užitnino, a nimajo prilike, da bi se seznanili z zadevnimi določbami. In vendar je poznanje teh predpisov zanje največje važnosti, da jih ne kršijo in ne zabredejo s tem v kazni, gotovo zanimivo pa tudi za konsumenta vobče. Zaraditega pa velja vsakemur: »Vzemi knjižico, ki je pravkar izšla, in čitaj!« — Knjižica je pisana vseskozi v poljudnem, vsakomur umljivem slogu. Namenjena je širšemu občinstvu, posebno pa krčmarjem, mesarjem in dacarjem. Razdeljena je v dva dela. Prvi del obsega razpravo o užitnini od vina, vinskega in sadnega mošta, drugi del razpravo o užitnini od mesa. Oba dela sta zopet razdeljena v poglavja, kjer nas g. pisatelj seznanja s pravicami in dolžnostmi obrtnih, obenem pa tudi zasebnih strank, ki izvršujejo takozvana davkovna dejanja; dalje z razmotrivanjem o teh davkovnih dejanjih samih, o kontroli itd.; končno s kazenskimi določbami za prestopke užitninskih predpisov. Te nam navaja v obliki praktičnih slučajev, ki se brez dvoma pogosto dogajajo. Za dodatek ima knjižica kratke opombe glede dohodarstveno-kazenskega postopka vobče in glede pravnih sredstev. — Preprosto ljudstvo kaj pogosto krši užitninske predpise iz nevednosti. Saj pa tudi ni čuda! Odkod naj preprost človek zve, kaj je pravo in kaj ne, ko nimamo spisov v domačem jeziku, ki bi ga o tem poučili. Celó olikanemu občinstvu je užitnina le malo znana. Temu nedostatku se je sedaj odpomoglo. V obliki poljudne razprave, izogibajoč se citatom zakona, nam je g. pisatelj podal težka, časih celo sporna vprašanja, tikajoča se omenjenih predmetov. Tudi čigar duh ni vaju na znanstvena razmotrivanja, bo našel v knji-

žici pri pazljivem čitanju to, kar bo iskal. Ne dvomimo, da bo v spisu našel svêta vsakdo, ki se zanima za predmet, bodisi da se sam peča z užitniskimi dejanji, bodisi da se sicer zanima zanje. Za blagor ljudstva vselej in povsodi z najlepšimi uspehi delujoča c. kr. kmetijska družba kranjska, ki je iz mnogobrojnih ji došlih vprašanj spoznala veliko potrebo take poljudne slovenske knjige, si je pridobila z izdajo te knjižice novih zaslug. Naj bi tudi občinstvo v svojo korist pridno segalo po knjižici, kar stori tem laže, ker ji je cena samo 1 K 50 h s poštnino vred. Knjiga se naroča pri kmetijski družbi v Ljubljani. Denar je naprej poslati.

Vestnik.

Osebnosti. Absolvirana učiteljska kandidatinja gđ. Julijana Kocijančič je imenovana za provizorično učiteljico na dvorazrednici v Bučki. — Učiteljica gđ. Antonija Hribar v Cerknici je imenovana za provizorično učiteljico na štirirazrednici v Št. Vidu pri Zatični. — Previzorična učiteljica gđ. Marija Znanec v Ribnici je premeščena v enaki lastnosti na šolo v Doberniče.

Osebnosti s Koroškega. Za podučitelje oziroma podučiteljice so imenovani: Terezija Kravina za Hodiže, Hermina Zablatnik za Crno, Hubert Vavpetič za Srednje Trušnje. — Premeščeni so: učitelj Josip Pezdir iz Radenthaina v Lipo, učiteljica Klara Nagele iz Savodja v Kaplo.

Učiteljske vesti z Goriškega. Definitivni nadučitelj je postal Josip Urbančič v Biljah; definitni učitelji in šolski vodje 3. razreda so postali: Josip Brič za Gabrije, Fran Zorn za Spod. Vrtovino, Anton Mušič za Plavo, Josip Drovenik za Renče, Maks Kuntih za Solkan; definitivne učiteljice 3. razreda so postale: Hedvika Strel za Lokvo, Angelica Šusterič za Rajhenberg, Rozalija Bizjak za Dornberg, Zofija Vilhar za Miren, Ernesta Blažica za Grgar, Ljudmila Eržen za Oseljan, Marija Konejc za Renče, Katarina Bastijančič za Dol, Justina Eržen za Tolmin, Gabrijela Vidmar za Žago, Frančiška Krajnik za Kanal pa kot učiteljica 2. razreda; definitivni učitelji in šolski vodje 3. razreda so postali: Ivan Gerzelj za Log-Stimec, Miroslav Logar za Sočo, Izidor Koch za Kamno-Volarje, Anton Stres za Idrsko in Franc Uršič kot defin. nadučitelj 3. razreda za Žago; Plače I. razreda so dobili: Nadučitelj v Vrtojbi Ivan Zorn, šolski voja Fran Vilhar v Kronbergu; plačo II. razreda pa Rudolf Vižentin, nadučitelj v Renčah, in šolski vodja Anton Krnac v Vipolžu ter Josip Bitežnik v Batih. — Učiteljica Ana Klavčič v Sezani je stopila v stalni pokoj.

† **Dr. Gregorij Krek.** Dne 2. t. m. je umrl v graški bolnici dvorni svetnik dr. Gregorij Krek, vseučiliški profesor v p., odlični slovenski znanstvenik in pisatelj, star 65 let. Pokojni profesor Krek je bil odločno naprednega mišljenja in velik ter iskren prijatelj naprednega učiteljstva, ki se je živo zanimal za naše gibanje in našo organizacijo. Bil je, ko se je preselil v Ljubljano uživati pokoj, izvoljen v občinski svet, ki ga je poslal kot svojega zastopnika v c. kr. mestni šolski svet, kjer je krepko branil pravice učiteljstva. Svojo naklonjenost do našega stanu je pokazal tudi z dejanjem s tem, da je pristopil k »Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta« kot ustanovnik. Ves čas, kar je deloval kot vseučiliški profesor v Gradcu, je izdatno gmotno podpiral slovensko dijaštvo, ki je imelo v njem izvrstnega prijatelja in zagovornika. Znamenitemu slovenskemu književniku bodi ohranjen tudi med naprednim učiteljstvom trajen spomin!

»Savez hrvatskih učit. društev« je imel svojo glavno skupščino dne 12. pret. mes. v Zagrebu.

Članom deželne učiteljske skupščine v Ljubljani! Člani deželne učiteljske skupščine so vabljeni, da se prav gotovo in zanesljivo udeleže velevažnega posvetovanja, ki se vrši dne 17. t. mes. v hotelu »Ilirija« v Ljubljani. Vsak član dobi še posebno povabilo. Pridite vsi!

Deželni šolski nadzornik Viljem Linhart je šel v pokoj. Pri tej priliki je dobil red železne krone III. razreda.

Družba sv. Cirila in Metoda vabi vsa društva, naj kolkujejo vsa svoja pisma z narodnim kolkom.

Kako nastajajo »Slovenčeve« novice. Ves »Slovenec« obstoja pravzaprav iz samih novic: novice od tukaj, novice od tam. Od samih novic ni videti resnega lista. Ali kdor misli, da so te novice izvirne, se bridko vara. »Slovenec« jih pokrade, kjer more, a kot pravi poštenjak tega seveda ne pove. V zadnjem »Razgledu po šolskem svetu« smo priobčili vest o dveh novih šolah na Štajerskem in o šolskem kopališču v Letušah. In glej dan pozneje smo brali istih dvoje vesti — od besede do besede, od črke do črke — v »Slovencu« med — Štajerskimi novicami! Kdor zna — pa zna!

Potencirana nesramnost. V eni zadnjih številčk našega lista je bil objavljen poziv na vse učiteljstvo, naj prepriča naročevanje šolskih tiskovin pri klerikalni tiskarni R. Šeber nasl. v Postojni. Gotovo bo zanimalo marsikoga, ako sporočimo, kakšen je uspeh tega poziva. Žalibog moramo takoj reči, da je jako žalosten, zakaj večina predsednikov naših krajnih šol. svetov so duhovniki in ti sedaj demonstrativno naročajo šolske tiskovine baš v tej tiskarni in po nekaterih krajih celo v toliki množini, da jih tudi v petih letih ne bodo mogli porabiti. To se pa godi zaradi tega, ker ti vsemogočniki niti ne vprašajo šolskih voditeljev, koliko komadov potrebujejo ene ali druge tiskovne. Opravičeno je torej vprašanje, kako odpomoči temu zlu. Naše mnenje je, da naj ne sprejemajo šolski voditelji teh tiskovin. Drugo in boljše sredstvo pa bi bilo, če ukaže višja šolska oblast, da gre naročevanje šolskih tiskovin, knjig i. t. d. edino le v to sposobnim šolskim voditeljem. Deželna učit. skupščina je pred durmi in od vas, izbrani učiteljski zastopniki, pričakujemo, da uredite to zadevo v občno zadovoljnost učiteljstva.

Ne verjamemo! Prijatelj nam piše: Poročali ste o skupščinah različnih okrajih. Pazno sem čital o vseh teh skupščinah. Marsikaj me je zanimalo pri tem in tem poročilu. Ko pa sem čital o skupščinah v dveh okrajih, namreč v novomeškem in kranjskem okraju, sem obakrat ob koncu poročila rekel: »Ne verjamem!« In kakor ne verjamem jaz, tako ne verjame menda nobeden misleči učitelj, da nam želi večina duhovščine dobro in da nas in naše delo pozdravlja! V zgoraj omenjenih okrajih sta prišla pozdravit navzoče učiteljstvo v novomeškem okraju gospod prošt dr. Elbert in v kranjskem okraju v Trziču gosp. župnik Špendal. Kakor sem zaznal iz poročil, sta oba pozdravljala navzoče učitelje in jim pela hvalo za njih delovanje. To je sicer laskavo za učiteljstvo, vendar pa obstoječega položaja ne izpremeni prav nič. Mi imamo svoje mnenje in osebno spoštujemo dotična duhovnika, vendar bi prav lahko pogrešali take špeciialne pozdrave, ker vidimo, da katoliška hierarhija na skrivnem izpodkopa uglede šoli in učiteljstvu. Položaj je tak, da je učiteljstvu sovražna večinoma vsa duhovščina s škofom na čelu. Zato prosimo tiste redke duhovnike, ki še upajo nas priti pozdravljati, da opuste to, za sedanje razmere težavno nalogo, ker učiteljstvo je v boju s klerikalizmom prišlo v položaj, da ne sme in ne more zahvaliti se za oficijalne pozdrave. Tudi ne vemo kako soglaša pozdravljanje odločno naprednega učiteljstva po kandidatu dr. Šusteršičeve stranke. Kakor se ve vsak spominjati, je bil pred 4. leti gosp. Špendal iz Trziča kandidat dr. Šusteršičeve stranke za deželni zbor. To ne soglaša, ako pozdravlja kandidat dr. Šusteršiča (to ime je vsemu učiteljstvu v mrzkem spominu in slabi veljavi) napredne učitelje. To smo napisali po mnenju vsega učiteljstva v blagohotno pojasnilo, ne da bi s tem mislili omenjena dva duhovnika osebno žaliti. Te naše vrste so posledica naše — odkritosrčnosti!

Pri učiteljskem koncertu v Gorici so plačali vstopnine: po 2 K gg.: Bratina, gostilničar, Ajdovščina; Podgornik Filip; Koritnik; Koren; Cotič, trgov., Gorica; Jerkič, fotogr. Gorica; neimenovan, Gorica; Fani pl. Braunitzer; Trost Ivan, c. kr. finan. oskrbnik; Trost Marga; Blažon, žel. ofic.; Ferfila, ravnatelj; Jakobi; Mesar Andrej, kurat Lokavec; Trpin Anton, Podgora; — Volf Maks 2·10 K; Strassoldo grofica Edit 2·02 K;

Znidaršič Josip 2.09 K, Renče; Hebat Franc 3.63 K; Lasič Josip 1.25 K, Renče; Cotič Ivana 1.80 K; Znidaršič Josip, c. kr. prof. 1.60 K; Pavlica Urh 1.01 K; Kosovel, župan 2 K in dekan Cibič, Črniče; Rejec Ivan, kaplan, Dornberg; Štefan Koderman, kapl., Samoček; Vinko, Šempas; Maraž Jakob, Vrtojba; Pečenko, c. kr. kancelist, Gorica; Dr. Breclj, Gorica; Ličen Maks, Rihenberg; Josip Mrevlje, Josip Šinigoj, R. Laznik, Franc Zorž, Karl Kerševani, Dornberg; Stergulec Josip, Senožeče. — Po 1 K gg.: Dr. Berger, c. kr. nadzd.; Košir Miha, farmacevt; Boštjančič, Ivan Meljavec, Repenšek, Jeretič, Hedžet, Hribar, Zavnik, Dominko, prof. Gvaiz, Poveraj, Jaklič, Bolko, Ferfolja, Ernest Klavžar, Ivan Kavčič, Gorica; Kosec Josip, župnik; Vodopivec Vinko, kaplan, Kamenje; Poniž Avgusta, Dr. Reja, Pečenko Karel, Jelušič Štefan, Vessely, Pugnati, Baumgartner, Mitri, Rihenberg; Justin Ivan, Kocjančič Andrej, Podgora; Sedečič Rudolf, Vogersko; Pahor Josip, Pahor Amalija, Bajc Matilda, Rajmund Znidarčič, Renče; Dr. Kos, Gorica; Prinčič Ana, Vipolže; Rejec Jakob, župnik, Čepovan; Prinčič Anton, tehnolog, Bavcon Alojzija, učit.; Brezavšček Ivan, kapl., St. Peter; župnik Grča, dež. posl.; Hvala Josip, Hvala Fanica, Humar, Samoček, Virginija, Štrukelj Anton, Šempas; Peršič, Leban, Strel, Trnovo; Lokatelli pl. Franc, Vrtojba; Nemeč Franc, Janez Caharija, Nabrežina; Poveraj, Rustja, Krnac, Zorn, Renko, Balič, Možina Anton, Rihenberg; Ozbič Štefan v Svinu; Čehovin Marica in Čehovin Ivanka, Branica; Pegan Jakob, Avber; Peternelj Alojzij, kaplan, Tomaj; Pirc Ivan, Kopriva; M. Šinigoj, Dorenberg; Murovec Ivan, dekan, Cerkno; Kragelj Josip, Gradišče; — Po 50 h: gg. dr. Brovet in Krašovec, c. kr. pisarniški vodja, Gorica. — Gg. Čermelj Josip in Franc Lozar po 20 h. — Po 5 K: gg. Doljak Kristina, učiteljica, Solkan; Matko Kante, c. kr. nadzornik, Sežana; Ludovik Kumar, župnik, Ferdo Simončič, učitelj, Biljana. — Po 2 K: gg. Boškin Franc, jurist, Josip Šuligoj, Čuk Anton, Franjo F., Fiegl Karel, Pavlin Ivana, Gravner Anton, Radikon Albin, Primožič Karel, Krajnik Štefan, Fiegl Anton in Tereza Hlede, Pevma; Trpin Franjo, Št. Frjan; Dr. I. Vrčon, zdravnik, Al. Mašera, adjunkt, Štefan Sauli, lekarnar, Fr. Ulaga, hotelir, Kanal; Jan. Jarc, kurat, Ročinj; A. Kovačič, vikar, Sovodnje; Gruden Urban, Petovlje; Antonija Kocjančič, Oseljan; Faganel Miha, Miren; Marušič Antonija, Solkan. Po 1 K: Velerod. gg. I. Pivetz, c. in kr. polkovnik, Gorica; Maraž Franc, Mikluš Kristina, Pevma; Klanjšček Josip, župan, Gregorič Rožica, Otto baron Formentini, Maraž Janez in Štefan Pintar, Št. Frjan; Anton Žerjal, jurist, Savo Jelič, ing., Mavricij Prinz, ing., Elodija Malnič, Anton Valentinčič, Tereza Ulaga, Al. Garlatti, Roza Trdan Franc Vidic, dekan; Leop. Pečenko, kaplan, Jos. Plahuta, kontrolor; Ter. Košir, Jos. Bavdaž, Ksaver Gorjup, Kanal; Faganel Alojzija, Josip Mrmolja, Mazzoli, Miren; Dr. Jos. Gabrijelčič, prelat i. t. d., dr. Andr. Pavlica, stolni vikar, Gorica; Jug Josipina, učit., Sovodnje.

(Dalje prih.)

Iz Košane nam piše prijatelj: Dne 24. pret. m. je imela naša šol. mladina vesel dan. — Učiteljstvo ji je priredilo izlet v slavnoznano Postojnsko jamo. Ob 7. uri zjutraj smo se odpeljali otroci in učiteljstvo na 4 velikih vozovih med vriskanjem in petjem. Ob polu 11. uri smo dospeli v jamo. Navdušenost otrok se ne da opisati: Z zanimanjem so opazovali podzemeljsko krasoto in se divili stvarim, o katerih so pač slišali neštetokrat v šoli, a videli so jih danes prvič. Veselje pa je priklopelo do vrha, ko smo dospeli, vračaje se, na plesišče. Kako navdušeno so peli otroci cesarsko pesem, kako je odmeval »živio« presvetlemu cesarju — to je bilo nekaj lepega. Po ogledu jame smo obedovali za majhen denar res prav dobro v gostilnici pri Arku. Po obedu smo si ogledali postojnsko šolo. Gg. šol. vodja Juvanec in učitelj Stritar sta nam razkazovala učila, ki jih ima šola premnogo, jih opisoval

vala ter delala srečno uspele poizkuse. Nad eno uro smo bili v šoli: Ko se je nadučitelj Grad zahvalil gospodoma za trud in požrtvovalnost, smo odšli iz šole. Zaradi dežja, ki se je ulil, smo se mudili do 6. zvečer v Postojni. Med tem časom je dobila mladina malo južino. Tu je spregovoril nadučitelj mladini. Poklical ji je v spomin najlepše prizore v jami; navduševal jo je, naj ljubi svojo krasno domovino in naj bo ponosna na ime »Krašovec« in na svoj okraj postojnski. Zahvalil pa se je tudi vrlim, narodnim možem košanske šolske občine: gg. preds. kr. š. sveta Franu Fidelju, Štefanu Hreščaku, Jos. Samsi, Franu Kaluži in Franu Kastelcu, da so brezplačno peljali mladino in učiteljstvo na ta izlet ter tudi še mnogo žrtvovali v denarju zanjo. Tudi katehet in pom. učitelj g. Jan Medved je v krasnem govoru navajal mladino k pridnosti. — Vodja okr. glavarstva gospod c. kr. nadkomisar Lapajne je pa poleg prostega vstopa v postojnsko jamo mladino razveselil z lepim darom. Poslal ji je med obedom mnogo »Poročil Postojnske jame« ter toliko krasnih razglednic Postojnske jame, da smo jih nesli tudi onim domov, ki se tega izleta niso udeležili, namreč otrokom I. razreda in še vsak izletnik je dobil po eno. Srčna hvala gospodu! — Mladina je temu mladinoljubu zaklicala trikrat: »Slava!« Tako se je završil ta izlet prav imenitno. Ker je bila to prva prireditel v Košani, je ljudstvo zlasti mladina še danes vsa navdušena. Vse se pogovarja le o izletu. Gg. šolski voditelji! Pokažite mladini ta kras kranjske dežele, zlasti vi iz postojnskega okraja! Mladina in starši vam bodo iz srca hvaležni, vi pa boste imeli zavest, da ste priredili mladini užitek, ki ga ne pozabi nikdar! Pokažite ji Kras — skalovje in pečine, a peljite jo tudi v notranje hrame ter ji pokazite krasoto kakršne, nima najbogatejša dežela. Recite mladini, naj bo ponosna na ime »Krašovec!«

Janko Grad.

Okrajna učiteljska skupščina belokranjskega učiteljstva. Dne 12. pret. m. se je vršila v Metliki pod predsedstvom g. okr. nadzornika Turka okr. učiteljska skupščina belokr. učiteljstva, ki so se je udeležili tudi g. okr. glavar V. Parma in sosedni kolegi. G. nadzornik Turk je otvoril skupščino, pozdravil navzoče, predstavil nove tovariše in se spominjal umrlega kolege g. Kende, učitelja na Suhorju. — Temu je sledila poučna obravnava ber. vaje »Strupene jagode«. Poverjenik je svojo nalogo dobro izvršil; vendar se je na poziv g. nadzornika vnela živahna debata, ki je pokazala, kako dobro je učiteljstvo podkovano v novih metodah. Nato je obširno poročal g. nadzornik o posameznih predmetih lj. šole. Razdelil je tudi od njega sestavljen času in kraj. razmeram primeren podrobni učni načrt za ponavljalno deško in dekleško šolo. Prebrala sta se dva res izborna referata glede učit. vpliva na disciplino v šoli in zunaj šole. Poročilu knjižničnega odbora in njega volitvi je sledilo več samost. predlogov, nakar je g. nadzor. s trikratnim »Živio« na cesarja zaključil skupščino. Zbrano učiteljstvo je šlo k skupnemu obedu, ki je bil prirejen na prijaznem vrtu g. Makarja. Posetilo nas je več učit. prijateljev med njimi gg. glavar V. Parma, župan Jutraš, Gangl in drugi. Med prijaznimi napitnicami in živahnimi govori je le prehitro potekel za učiteljstvo tako redko odmerjen čas skupnega sestanka. Na snidenje v prihodnjem letu!

Z Goriškega nam piše prijatelj: Ožji c. kr. okr. šol. svet za goriško okolico je imel 13. pret. m. sejo, v kateri so se dovolile razne naprave in poprave pri in v šolskih hišah. Končala se je neka disciplinarna zadeva. Sklenilo se je, da ni nobenega povoda, kazensko postopati proti toženemu. Ta in druge prejšnje preiskave so pokazale, kje ima učiteljstvo svoje najhujše nasprotnike, ki iz bojazni, da učiteljstvo utegne dobiti kaj vpliva med ljudstvom sistematično tožijo veljavnejše učitelje. Mislijo si najbrže: Če ne dosežemo drugega, dosežemo to, da toženi postanejo manj pogumni, manj odločni in omahljivi. Oblastnije nam pojdejo na pomoč, da se izognejo dela, ki ga jim nakladamo s kupi preiskovalnih aktov. Tako postanemo nemoteni gospodarji, katerim ne bo nihče na deželi gledal med in pod prste, kaj delamo. »Obrekuj predrzno; nekaj obvisi«, to je že stari rek, ki služi marsikje za navod. — In ti, učiteljstvo, kdaj spoznaš te svoje slabe prijatelje do dna njih pretkanega srca?

Ravnajmo vsi enako! Ob koncu šol. leta dobi mladina izpričevala. Čestokrat se zgodi, da raztrga kak hudobni učenec izpričevalo že pred šol. poslopjem ali po poti proti domu grede. Zgodilo se mi je prva leta večkrat tako, in tudi drugi tovariši so mi pravili, da trgajo nekateri dobri učenci izpričevala. Svetoval mi je pa neki starejši tovariš, to le: Napovej ob koncu leta učencem, da morajo prinesiti v začetku prihodnjega leta vsi izpričevala k vpisovanju in tisti, ki vstopijo v ponavljalno šolo tudi pri nje začetku. Slušal sem nasvet tovariša in odkar ravnam tako, ni še nobeden učenec raztrgal izpričevala. Treba je pa, da bi se povsod ravnalo tako in v slučaju, da je prestavljen učitelj-voditelj, naj zahteva novoimenovani ravno tako. V slučaju učenčevega prestopka naj se ga strogo kaznuje. Tako bi se zgoraj navedena slaba navada prav jako omejila in sčasoma popolnoma odpravila, ako bodo šol. voditelji in voditeljice postopali enotno.

— **Ljudskih šol** je v Avstro-Ogrski 39.600 s 6 1/2 milijona učencev; na 1000 prebivalcev jih pride 138; v Nemčiji 59.000 z 8 milijoni učencev; na 1000 prebivalcev jih pride 142; v Italiji 59.530 z 2.600.000 učenci, na 1000 prebivalcev jih pride 80; na Francoskem 84.300 s 5.500.000 učenci, na 1000 preb. jih pride 143; v Rusiji je 81.600 ljudskih šol s 4.300.000 učenci, na 1000 oseb jih pride 39.— Srednje šolstvo je v vseh teh državah enako razvito, pa tudi višje šolstvo se z malimi izjemami ne razlikuje dosti drugo od drugega.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1023.

Kranjsko.

V litijskem okraju se razpisuje s tem voditeljsko in učno mesto na enorazredni ljudski šoli v Sv. Gori s sistemiziranimi dohodki v stalno nameščenju.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 15. avgusta t. l.

Tudi morajo prosilci, ki še niso stalno nameščeni v kranjski javni šolski službi, z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okr. šolski svet Litija, 21. julija 1905.

Št. 1126.

Štajersko.

V političnem okraju Celje se bodo popolnila stalno event. začasno sledeča učiteljska mesta:

I. Šolski okraj Šmarje.

a.) na štirirazredni ljudski šoli v Ponikvi (III. krajevni razred) eno mesto učitelja oziroma učiteljice,

b.) na trirazredni ljudski šoli v Slivnici (III. krajevni razred) dvoje mest učiteljev oziroma učiteljic;

c.) na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Emi (II. krajevni razred) eno mesto učitelja ali učiteljice;

II. Šolski okraj Gornji grad.

Na dvorazredni ljudski šoli v Lučah (II. krajevni razred) eno mesto nadučitelja in eno učitelja ali učiteljice.

III. Šolski okraj Laško.

Na enorazredni ljudski šoli pri Sv. Miklavžu nad Laškim (III. krajevni razred) mesto šolskega vodje.

Pravilno opremljene prošnje se imajo postavnim službenim potom vložiti do dne 15. avgusta 1905 pri dotičnem kraj. šol. svet. Celje, dne 12. julija 1905.

Št. 1537.

Goriško.

V šolskem okraju goriške okolice se razpisuje v definitivno, event. provizorno nameščenje:

1.) mesto nadučitelja na dvorazredni ljudski šoli v Ozeljanu;

2.) mesta učiteljev-voditeljev na enorazredni lj. šolah na Gorenjem polju, v Ločniku (slov. uč. jezik), v Lokovcu, na Lokvah, v Lomu, pri Murovcih in v Ravneh.

S temi službami spojeni prejemki so določeni v postavah z dne 6. okt. 1900, dež. zak. št. 26, in z dne 26. dec. 1901, dež. zak. št. 44.

Prosilci za katero teh mest naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje v teku šestih tednov po tretjem razglasu natečaja v uradnem listu pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

C. kr. okr. šolski svet v Gorici, dne 26. julija 1905.

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu priporoča tvrdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4.32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premožnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštini znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Šolskim vodstvom, krajnim šolskim svetom in slovenskim staršem priporočamo:

„Zvonček“, II. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, III. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, IV. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, V. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, I. letnik, je pošel. Dobite samo še posamezne številke za skupno ceno 3 K.

Upravništvo „Zvončka“,
v Ljubljani, Rimska cesta 7.